

اۋرتوقرافى چالیشمالاریمیز و بوگونکو طلبلر

ابراهیم ررف

۱۳۸۰- جی ایلده یازچیلا،
اۋجولار و آذربایجان تورکجه سینده
چیش ائدن مطبوعاتین ایشتیراکی ایله
کنچیریلیمیش اولان اۋرتوقرافى
سمنارینین آدیغی قرارلار دیلیمیزین
اساسلارینی برکیتمک و اۋنو موحکم
قایدالار چرچیهسینه یولتتمک اۋغروندا
آتیلیمیش ان قیمتلی آدیملاردان ایدی. بیز
بو گوندهک وارلیقدا همین قایدالاری
بوتون اینجهلیکلری ایله تطبیق ائتمگه
چالیشمیشیق و داخیلده و خاریجده نشر
اولان کیتابلار و قزتلر ده گنیش میقیاسدا
بو حرکتیه قاتیلیمیشلار. بو قایدالارین
اهمیتلی جنبه لریندن بیر ده اولارین
دموکراتیک پرنسیپلر اساسیندا قبول
اندیلمه سیدیر کی، «شخصی» یازی
قایدالارینین ترسینه اولراق، اولارین
گنیش میقیاسدا تبلیغ اندیلمه سی و بوتون
یازیلاردا اساس گوتورولمه سینین
مشروعیت قاینای ساییلماقدادیر.

بوتونلا بئله زامان کنچدیگجه همین
قایدالاری داها دا اینجهلشدیرمک و داها
منطیقی شکله سالماق ضرورتی اینکار
اندیلمز دیر. آنجاق کسکینلیکله فیکیر
وئرلمه لیدیر کی، بورادا بوئوک امک
حسابینا یاراتدیغیمیز تمللری پوزوب،
یئنیدن یاراتماق فیکری دوزگون اولار
بیلمز. بیز ذاتاً قرارا آدیغیمیز ایملار
قایدالارینی نجه ایلدن بیر گوردن
کنچیرمک و قلم تجرویه لریمیزدن
فایدالاناراق، اولاردا موعین تنظیمات
تطبیق ائتمگی منطقیه اویغون
گوروروک.

بعضی قلم یولداشلاریمیزین طرفیندن
موعین مادطره قارشى منفي یاخود

تتقيدي مونا سيبتلر ده ايفاده اولونماقدادير كي، بيزيم فيكي رلر يميز له اوست- اوسته دوشوب- دوشمه ديگيندن آسيلي اولمايلاق، اوللار ا فيكي ر وئرمگي بير ضرورت حساب انديريك .

ميشال اوچون بئله بير دوشونجهيه راست گللك اولور كي، «اورتوقرافي قايدالاري بير او قدر ده اهميتلي دگيل» و ياخود «بيزيم ايملا قايدالاري حاقيندا قرار قبول اندمچك قدر اكادميك تحصيلي آداملار يميز يو خدور» .

بيري نجي فيكي رين اساس سيز اولدوغو اور- اورونه آيدندي ر، چونكي يازي اينسانلار آراسيندا گوجلو علاقه لندي رمه واسيطه سيدي ر و واحد ايملا قايدالاري اولما ديغيندا علاقه لندي رمه دن سور گنده بيلمز . ديلين قايدالاري داخيلدي ر، بئله كي هنج كيمسه ديل قايدالاري يار ادا بيلمز، اوللاري سادجه كشف ائتمك و او ير نكم و ياز يلاردا ايستيفاده ائتمك لازيمدي ر . انجاق ايملا قايدالاري بوئونلا فرقليدي ر . ايملا قايدالاري، ديلين داخيلي قانونلارينا سويكنهر ك، اينسانلارين آراسيندا بير نووع قارشيلقلي آناشما سايلماقدادير .

اوستادين فيكي رنجه صايبتلري لوزومو اولمادان عربجه سورلرين قورولوشونا كنجيرتمك اوخوجولار اوچون تانيش اولان مينلرجه سورو اوللارين نظر ينده يابانچيلاشدي رماق دنمكدير . «هر گون گوروشدوگوموز بير اسكي دوست گنيم- گنجيمي ني دييشيب، بيغ- ساققال قوياندا، بيز اونو تانيماقدا چتيليك چكيري ك» .

شاعير سوئمز هابئله اينانير كي: «بيزيم بو گون ان اهميتلي مساله ميز آرزولاديغيميز «آنا دي لده درسليك» مساله سيدي ر . دنمك اوشاقلار يميز ايبتدايدين فارسجا، تور كجه و عربجه ني اوخوياجاقلار . عربجه ده «جزو عم»- ين ايلكين سورولرينده: مالك، صراط، مستقيم، ملك، صدور، حاسد و عالم كيمي سورلري تور كجه ده: ماليك، صيراط، موستقيم، مليك، صويرور، حاسيد و عاليم كيمي يازماق زوروندا قالا جاقلار . انلهجه ده فارسجا منتلرده فارسلاشميش عربجه سورلري، مثلاً مذاكره، مكاتبه، محنت، حرمت و معلم كيمي سورلري تور كجه درسلي كده: موزاكيره، موكاتبه، موحت، حورمت، و موعليم كيمي يازمالي اولاجاقلار . بئله ايسه ايلك قديملي آتاركن هنج نه لوزومو اولمايان بو «ايكي ليك» قارشيسيندا سارسيلاجاقلار ! گونش كيمي

انليميزين تانينميش شاعيري كريم مشروطهچي (سوئمز) جنابلاري عربجه دن و فارسجادان آينما كلمه لرين ياز يليشي حاقيندا بعضي باشقا دوستلار كيمي بو فيكري مودافيعه اندي رلر كي، بو آينما كلمه لرين ايملاسي اولدوغو كيمي ساخالنيسين و سادجه دو عمالاشميش آينما كلمه لر تور كجه نين فونتيك قايدالارينا او يغون شكيلده يازيلسين (ذاتاً بيري نجي اورتوقرافي سميناري بئله بير

بیر دیل خالیص دگیلدير. هر هانسی بیر دیله باشقا دیلردن بیر چوخ سوژ جوکلی اول قوناق گلیر، سوئرا ائو صاحیبی نین طرفیندن سئویلنده، او دا یئرینی خوشلاییب، قالاسی اولور. داها سوئرا ائوین جمعیتینه قاتیلیر. بو قبیل دخیل سوژلرین معناسی خالقین ساوادسیزلاری و یا هله ساوادلانمیش اوشاقلاری طرفیندن آنلاشیلارسا، او سوژلره داها دخیل سوژلر دئمک اولماز، بلکه همان خالقین انا دیلی نین مالی کیمی سانیلار. رادیو، تلویزیون، ماشین، حقیقت، اخلاق، صداقت، امانت، حساب، کتاب و ساییر. بوئا اساساً بیز انا دیل دئینده تورکجه میزین بوتون اصل عوئورلری، هم ده دیلیمیزین مالی اولموش بوتون دخیل سوژلر نظرده توتولور... ۱۳۲۴/۲۵ لرده ایبتیدایی کیلاسار اوچون یازیلیمیش آلتی جیلد درسلیکلرده ده دخیل سوژلرین اصلی یازیلیمیشا توخونامیشلار. بو بیر طرفدن اوئو ثبوت ائدیر کی، میلی حوکومتین معاریفچیلری اوژلرینه دوئونموردولر، بلکه بیر دقیقه اوژلرینی اویرنجی نین یئرینه قویوردولار و بوئا اینانیردیلار کی، موئین بیر سوژون ایملاسینی ایکی شکیلده یازماق اوئو چاشدیرار. دیگر طرفدن ایسه سیاستچیلری ده آذربایجانی ایراندان آیرماق و نتیجهده ایقبانی دیشمک فیکرینده دگیلدير و کئچمیشله ایلگینی موحافیظه ائتمک طرفدار ی ایدیلر.»

شاعیر سوئمز بوئو دا وورغولاییر کی: «دوکتور نطقین نین بو ساحده ایشله دیگی زامان، دایاندیگی پرنسیپلرین

آیدین اولان بو مسألهمی ان یاخین اوولادلاریمیزین و نوولریمیزین اوژرینده سینامایمیز هئچ ده چتین بیر ایش دگیلدير.»

شاعیرین ایفادهسی ایله دئسک: «عربجه سوژلری فونتیکی یازاندا بعضاً سوژون اصل معناسی دیشیلیر. میثال اوچون مکاتب (مکتب سوژونون جمعی - مکتبلر). بو سوژو «مکاتب» کیمی یازاندا «مکتوبلار» معناسینی ایفاده ائدیر. معارف (معریفلر، بیلگیلر) سوژونو «معاریف» شکیلده یازاندا «معروفلار» معناسینی یئتیریر. «مهم» سوژونو فونتیکی یازاندا «موهوم» اولور، بو دا آیدیندی کی، اوخوجونون ذهنینده باشقا بیر معنای ایفاده ائدجکدیر (موهوم: خیالی، غنیر- واقعی)¹. «مدت» سوژونو فونتیکیلشدیرنده اولور «مودت» (= مودت، دوستلوق)²، «طب» سوژو اولور «طیب» (پاک) و ساییر.»

یئنه ده حورمتلی مشروطهچی نین اوژ ایفادهسینی ایشلتسک: «دوئادا هئچ

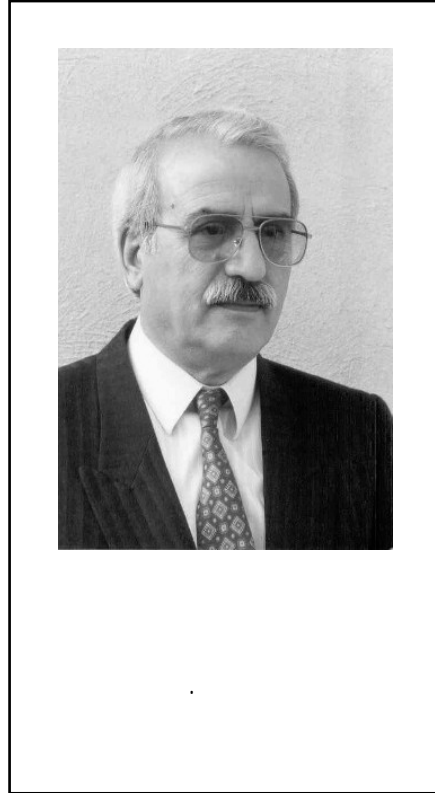
-
- 1 - « »
 « »
 « » « »
 « »
 2 - « » « » « »

)
 .(

علامتەر، ایمکان داخیلینده، اۆتجهدن ایشلانیب، ذهنلرده داها چۆخ ساییقهسی اولان علامتلردن آینار سا، مقصده اویغون اولار. بو بارده بیر موقاییسهلی جدول ده حاضر لانیب، اؤستادین ایختیاریندا قویولدو.»

شاعیر سوئمز ایملای قایدالاری حاقیندا
فیکیر لرینی دانیشدیقدان سوئرا یازیر:

«سوئومون سوئوندا سمینار لارین
کئچیر یلدیگی ۱۳۷۹/۸۰ - جی ایلرده
دیلمیزین ایملای اوزرینده نئجه آی
ایشلهین، آغیر زحمته قاتلاشان،
خوصوصیله ایشینی - گوجونو بوراخیب،
سمینار لاردا ایشتیراک ائتمک اوچون
شهریستانلاردان تهرانا گلن آنا دیل و
مدنیتمیزین عاشیقلاریندن عؤذر دیله بیرم.
سمینارین ایبتیدایی ایجلاس لاریندا
دانیشیق لاریمیزین آیریجا بیر یئرده و یا
کاستده یازیلما دیغینا گوره^۱، بو یازینی
«وارلیق» درگیسینده، اوزو ده لوظفاً
ایملاسینا ال وورمادان^۲ درج ائتدیرمک
ایستیدعاسی ایله برابر، اؤستادیمیز

ایچینده «تاریخیلیک» و «سادملیک»
پرینسیپی ده وار ایدی. تاریخیلیک
پرینسیپینه رو عایت ائله سک، سادملیگه ده
عملاً رو عایت اولونار. بوئو بیر اون
یاشلی مکتب اوشاگی دا بیلیر کی،
«مناسبت» سوؤو «موناسیبت» شکلیندن
داها سادهدیر. عئینی زاماندا یازیلی
تاریخیمیزده، درسلیکلرده و باشقا
کیتابلاردا دا «مناسبت» یازیلماشیر.

- 1

- 2

دوكتور جواد هيئت جنابلارينا تقديم
انديرم.»

مشروطهچي جنابلاري و باشقا قلم
صاحبيلاريني مولا حيطه لريني اوپرنمک
بيزيم بورجوموز دور، آنچاق طبيعيدير
کي، اونلاري وارليغين يازيلاريندا تطبيق
انلهمک ايمکانيميز يوخدور، چونکي
ايملا قايدالاريميز بير- ايکي نفرين
شخصي ساليقه لري اساسيندا
قورولماميشدير. بيز او سميناردا
ايشتيراک ائدن و قطعنامهيه قول چکن
علمي هيئاتين و عوموم ايشتيراکچيلارين
قارشيسيندا مسئوليت داشي بيريق. اگر
بعضي دوستلار بو قايدالارين بير
حيصه سي ايله راضيلاشا بيلمير لرسه،
اونلارين فيکيرلريني اوپرنيب، گلهجک
سمينار لاردا ارشديرما و يئندن سسه
قويما ضرورتي وار. بيز او باشيناليقلا
يازي قايدالاريميزي ديشسک، داها چوخ
و داها منطقي موخاليقتار لسه
قارشيلاشاريق. بو اوزدن ايملا
قايدالاريميزي اوپرنمک، قوروماق و
اونلاري اينکيشاف انتديرمک و لازيم
گلينجه يئني سمينار لار کنچيرمک و ايملا
قايدالاريميزدا لازيم اولان دوزليش لري
وئرمک هر زامان اولدوغو کيمي، بير
معنوي ضرورت سايلماقدادير. بو
ايسيتقامتده وارليق درگيسي بعضي
کلمه لرين يازيليشي حاقيندا قلم
تجروبه لرينه ماليک اولان بوتون
ضياليلارا اوز توتور و اونلارين
فيکيريني اوپرنمگه چاليشير و اونلاردان
اشاغيداکي سورغولارا جاواب وئرمکله
بو ارشديرمادا بيزه يارديمچي
اولماقلاريني ريجا ائدير. نظرده

توتولمايدير کي، هر کلمه بير قروپو
تمثيل ائدير، مثلا شوهرت، صوحبت،
حورمت، توهمت کيمي کلمه لرین سس
قورولوشو عئندير، ياخود داموباريزه،
موصاحبيه، موشاجيره کيمي کلمه لر
باشقا بير قروپون اورنگيدير. نووبتي
صحيفهده قئيد اولونان سورغولارا
قارشى جاوابلاريني ان قيسا زاماندا
وارليق درگيسي نين ادرسينه (تهران،
خيابان فلسطين شمالي، شماره ۱۵۱)
گوتدرمگينيزي ريجا ائديرک و بو
اراشديرما ايشينه قاتيلماغينيزدان دولايي
تشگوروموزو بيلديريرک.

